

JANUSZ TANDECKI (Toruń)

MARIAN BISKUP (1922–2012)
HISTORYK, EDYTOR ŹRÓDEŁ, ORGANIZATOR NAUKI

Słowa kluczowe: historiografia; toruńskie środowisko naukowe; wydawca źródeł

Profesor Marian Biskup, wybitny historyk, edytor źródeł i organizator nauki urodził się 19 XII 1922 r. w Inowrocławiu, w rodzinie rzemieślniczej (ojciec był właścicielem piekarni), jako syn Zofii z domu Sobeckiej i Mieczysława. W mieście urodzenia spędził całe swoje dzieciństwo i lata młodości. Tutaj w 1939 r. uzskał w Liceum Humanistycznym im. Jana Kasprowicza tzw. małą maturę, a później – w czasie okupacji hitlerowskiej – podjął też swoją pierwszą pracę zawodową, najpierw jako uczeń piekarski w rodzinnej piekarni przejętej przez okupanta, później jako urzędnik w spółdzielni rolniczo-handlowej. Już jesienią 1945 r. rozpoczął studia historyczne na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu – w mieście, w którym pozostał aż do śmierci. Początkowo chodził na zajęcia jako wolny słuchacz i dopiero po zdaniu matury w lutym 1946 r. został pełnoprawnym studentem UMK. Na uczelni uczył się m.in. na wykłady takich znakomitych historyków, jak Karol Górski, Ryszard Mienicki, Bronisław Włodarski i Leonid Żytkowicz. W tym okresie zaprzyjaźnił się również z kolegami z roku – późniejszymi profesorami: Tadeuszem Grudzińskim, Wacławem Odyńcem, Jerzym Serczykiem i Andrzejem Tomczakiem, a także poznał swą późniejszą żonę Irenę Janoszonę.

Pod kierunkiem mediewisty, prof. Karola Górskiego, który zapoczątkował w tym czasie w Toruniu nową polską szkołę badań nad dziejami Pomorza i zakonu krzyżackiego, napisał obronioną w czerwcu 1949 r. (i od razu opublikowaną) pracę magisterską o Janie Cegenbergu, którą zwrócił na siebie uwagę nie tylko miejscowych historyków¹. W swojej autobiografii K. Górski tak opisał swojego ówczesnego ucznia Mariana Biskupa: „Wśród studentów moich wyróżnił się zdolnościami, siłami fizycznymi, pracowitością i dokładnością [...]. Był wtedy na IV roku, ale pracę magisterską miał napisaną i ocenioną”². Cechy te zapewne przyczyniły się do tego, że wkrótce po magisterium, bo już w październiku 1950 r., na podstawie dysertacji *Stosunek Gdańska do Kazimierza Jagiellończyka w okresie wojny trzynastoletniej*

¹ M. Biskup, *Jan Cegenberg, współtwórca Związku Pruskiego*, Zapiski Towarzystwa Naukowego w Toruniu, t. 15: 1949, nr 1–2, s. 73–122; nr 3–4, s. 27–78.

² K. Górski, *Autobiografia naukowa*, red. W. Sieradzan (Homines et historia), Toruń 2003, s. 85.

1454–1466, opracowanej również pod opieką naukową K. Górskiego, a obronionej na Wydziale Humanistycznym UMK, M. Biskup uzyskał stopień doktora³.

Jako magister, a następnie doktor, Marian Biskup nie otrzymał jednak etatu na uniwersytecie, dlatego kontynuował pracę (którą rozpoczął już w 1947 r.) jako nauczyciel w Państwowym Liceum Ogrodniczym w Toruniu. Później, w latach 1951–1953, pracował w Toruńskim Oddziale Instytutu Zachodniego oraz – od roku 1952 – w Pracowni Edytorskiej Towarzystwa Naukowego w Toruniu, a w 1953 r. został pracownikiem Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk (IH PAN), początkowo w Zakładzie Atlasu Historycznego, a od 1958 r. w Pracowni Zakładu Historii Pomorza w Toruniu, w którym był zatrudniony (od 1987 r. jako kierownik całego Zakładu) aż do przejścia na emeryturę w 1992 r. Pracując w Polskiej Akademii Nauk, prowadził również w latach 1958–1972 wykłady i seminaria w Instytucie Historii i Archiwistyki UMK (do 1962 r. w ramach etatu, później godzin zleconych). W trakcie pracy w IH PAN w 1957 r. uzyskał tytuł kandydata nauk historycznych, w 1958 r. został docentem, w 1961 r. profesorem nadzwyczajnym, a w 1971 r. otrzymał tytuł profesora zwyczajnego.

Od początku kariery naukowej główne zainteresowania badawcze Mariana Biskupa koncentrowały się na dziejach państwa zakonnego w Prusach i Pomorza od XIII do XVI w. oraz na historii Europy Środkowej i Północnej w tymże okresie. W tej jego twórczości naukowej wyróżnić można kilka wyraźnych nurtów tematycznych. Już w czasie studiów, a następnie w pierwszym okresie działalności naukowej w jego pracach przeważała problematyka związana ściśle z początkami opozycji stanowej w państwie zakonnym w Prusach oraz dziejami wojny trzynastoletniej. W tym nurcie mieściła się zarówno wspomniana publikacja o Janie Cegenbergu i Towarzystwie Jaszczurczym, jak i przytaczany już doktorat. Kolejną ważną monografią jego pióra związaną z tą problematyką, która spotkała się z bardzo dobrym odbiorem w kraju i zagranicą, było też *Zjednoczenie Pomorza Wschodniego z Polską w połowie XV w.* Została tu przedstawiona geneza i najważniejsze przyczyny, które doprowadziły do inkorporacji części Prus do Polski⁴. Zwieńczeniem badań nad powyższą tematyką stało się obszerne dzieło wydane w 1967 r., zatytułowane *Trzynastoletnia wojna z Zakonem Krzyżackim 1454–1466*, które po ponad 40 latach od publikacji nadal zachowuje swoją świeżość i aktualność. Ta wybitna praca również została bardzo pozytywnie oceniona zarówno przez badaczy z Polski, jak i Niemiec⁵.

Efektom dalszych studiów Mariana Biskupa nad dziejami państwa zakonnego oraz przyczynami późniejszego przekształcania go w państwo świeckie – nie licząc licznych studiów analitycznych – stały się dwa obszerne rozdziały w wielotomowej

³ Zob. M. Biskup, *Stosunek Gdańska do Kazimierza Jagiellończyka w okresie wojny trzynastoletniej 1454–1466* (Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu, R. 56, z. 1), Toruń 1952.

⁴ Idem, *Zjednoczenie Pomorza Wschodniego z Polską w połowie XV w.*, Warszawa 1959. Zob. też R. Czaja, *Marian Biskup*, [in:] *Odnowienie doktoratów Profesorów Mariana Biskupa, Jerzego Kłoczowskiego i Andrzeja Tomczaka* (Homines et historia), Toruń 2000, s. 11.

⁵ Cyt. za R. Czaja, op.cit., s. 12.

Historii Pomorza, dotyczące państwa zakonnego w okresie średniowiecza i początku nowożytności⁶, a w kolejnych dziesięcioleciach – dwie cenne monografie jego pióra: *Polska a zakon krzyżacki w Prusach w początkach XVI wieku*⁷ oraz „*Wojna Pruska*” czyli *wojna Polski z Zakonem Krzyżackim z lat 1519–1521*⁸, cechujące się – podobnie zresztą jak i wcześniejsze książki Profesora – szeroką kwerendą przeprowadzoną w archiwach polskich i niemieckich, imponującą faktografią oraz doszukiwaniem się związków między różnymi wydarzeniami i faktami.

Te wieloletnie badania prowadzone nad historią zakonu krzyżackiego i jego państwa w Prusach zaowocowały również dwiema cennymi syntezami: przygotowaną wspólnie z Gerardem Labudą książką *Dzieje Zakonu Krzyżackiego w Prusach* (w 2000 r. dzieło to zostało wydane przez Niemiecki Instytut Historyczny również w języku niemieckim) oraz opublikowaną pod jego współredakcją pracę zatytułowaną *Państwo zakonu krzyżackiego w Prusach. Władza i społeczeństwo* (w której opracował też obszernie rozdziały). W tym miejscu – mimo jej innego charakteru (publikacja źródłowa) – przynajmniej wspomnieć też należy monumentalną, przygotowaną przez Profesora wspólnie z małżonką Ireną Janosz-Biskupową, trzutomową edycję wizytacji zakonu krzyżackiego z lat 1236–1541⁹.

Oprócz tego głównego nurtu badawczego od kilkadziesiąt lat wiele uwagi Marian Biskup poświęcał również wielu innym tematom, szczególnie dotyczącym dziejów Inflant, Torunia, problematyki kopernikańskiej, życia stanowego, a także edytorstwu źródeł historycznych. Na przykład obchodzona uroczystość w 1973 r. rocznica 500-lecia urodzin Mikołaja Kopernika przyczyniła się do opublikowania przez Profesora, również w wersji angielskiej, dzieła *Regesta Copernicana*, a także ponad 20 innych prac i edycji poświęconych działalności publicznej i gospodarczej wielkiego torunianina¹⁰. Wybitnym jego osiągnięciem edytorskim były z kolei wydane w dwunastu woluminach *Akta Stanów Prus Królewskich z lat 1479–1526*, zawierające przekazy dotyczące życia stanowego na tym terenie. Pierwsze cztery tomy

⁶ M. Biskup, *Rozwój gospodarki czynszowej i utrwalenie ustroju stanowego na Pomorzu Wschodnim pod rządami krzyżackimi (1310–1466)*, [in:] *Historia Pomorza*, t. 1: *do roku 1466*, red. G. Labuda, Poznań 1969 (wyd. 2, Poznań 1972), s. 581–775; idem, *Prusy Królewskie i Krzyżackie (1466–1526)*, [in:] *Historia Pomorza*, t. 2, cz. 1, red. G. Labuda, Poznań 1976, s. 24–186.

⁷ Idem, *Polska a Zakon Krzyżacki w Prusach w początkach XVI wieku: u źródeł sekularyzacji Prus Krzyżackich*, Olsztyn 1983.

⁸ Idem, „*Wojna Pruska*” czyli *wojna Polski z Zakonem Krzyżackim z lat 1519–1521: u źródeł sekularyzacji Prus Krzyżackich*, Olsztyn 1991.

⁹ M. Biskup, G. Labuda, *Dzieje Zakonu Krzyżackiego w Prusach: gospodarka, społeczeństwo, państwo, ideologia*, Gdańsk 1988; *Państwo zakonu krzyżackiego w Prusach. Władza i społeczeństwo*, red. M. Biskup, R. Czaja, Warszawa 2008; *Visitationen im Deutschen Orden im Mittelalter*, hrsg. v. M. Biskup, I. Janosz-Biskupowa, Teil I: 1236–1449, Marburg 2002; Teil II: 1450–1519, Marburg 2004; Teil III: 1528–1541 sowie *Nachträge, Korrekturen und Ergänzungen, Orts- und Personenverzeichnis*, Marburg 2008.

¹⁰ Pełny wykaz prac dotyczących tej tematyki oraz pozostałych prac Profesora zob. w: *Bibliografia publikacji Mariana Biskupa za lata 1949–2001*, zestawiał I. Czarciński, [in:] M. Biskup, *Opera minima. Studia z dziejów zakonu krzyżackiego, Prus, Polski i krajów nadbałtyckich*, Toruń 2002, s. 8–53; *Bibliografia publikacji Mariana Biskupa za lata 1949–2010*, zestawiał I. Czarciński, ZH, t. 77: 2012, z. 4, s. 7–51.

tego wydawnictwa Profesor przygotował do druku wspólnie ze swoim mistrzem K. Górskim, kolejne – już we współpracy z żoną I. Janosz-Biskupową¹¹. Edycja ta zyskała bardzo wysoką ocenę zarówno wśród historyków polskich, jak i zagranicą¹².

Kontynuacją tego ostatniego przedsięwzięcia jest wydawnictwo protokołów Sejmików Generalnych Prus Królewskich, które od 1526 r. zastąpiły dawne zjazdy stanów. Do chwili obecnej ukazały się trzy tomy *Protokołów*; kolejny – niestety już bez cennych rad Profesora – jest obecnie przygotowywany do publikacji¹³. Należy podkreślić, że – podobnie jak K. Górski – od początku swojej kariery naukowej również M. Biskup był zdania, że wydawanie źródeł winno należeć do podstawowych i najważniejszych obowiązków naukowych każdego historyka i archiwisty.

Ważnym nurtem w badaniach Mariana Biskupa były też dzieje dyplomacji polskiej w średniowieczu i na progu czasów nowożytnych. Efektem tych zainteresowań był szereg artykułów poświęconych polityce zagranicznej Jagiellonów oraz współautorstwo dwóch syntez: pierwszego tomu *Historii dyplomacji polskiej* (Warszawa 1980)¹⁴ oraz *Historii dyplomacji polskiej X–XX w.* (Warszawa 2002)¹⁵.

W ostatnim ćwierćwieczu coraz ważniejsze miejsce w badaniach naukowych Profesora zajmowały również problemy ogólne związane z dziejami historiografii, szczególnie dotyczące historii krajów południowej strefy bałtyckiej. Marian Biskup badał też uwarunkowania polityczne polskich i niemieckich studiów nad dziejami państwa zakonnego w Prusach, a także pisał prace poświęcone wybitnym historykom, przede wszystkim Pomorza (Otto Hintze, Karl Kasiske, Erich Maschke, Artur Semrau czy Max Toeppen)¹⁶.

¹¹ *Akta Stanów Prus Królewskich*, t. I–VIII, wyd. K. Górski, M. Biskup, I. Janosz-Biskupowa, Warszawa–Toruń 1955–1993. Więcej o genezie i przebiegu tego przedsięwzięcia w jego początkowym okresie zob. w: K. Górski, op.cit., s. 85 n.

¹² Więcej na temat dorobku edytorskiej M. Biskupa zob. m.in. w: R. Czaja, op.cit., s. 7–22.

¹³ *Protokoły Sejmiku Generalnego Prus Królewskich*, t. I: (1526–połowa 1528), wyd. M. Biskup, B. Dybaś, J. Tandecki, Toruń 2001; t. II: (lipiec 1528 – październik 1530), wyd. M. Biskup, B. Dybaś, J. Tandecki, Toruń 2005; t. III: (listopad 1530 – październik 1535), wyd. M. Biskup, K. Kopiński, P. Oliński, J. Tandecki, Toruń 2010.

¹⁴ Autorstwo rozdziałów: „Czasy Władysława Jagiellończyka (Warneńczyka) 1434–1444” (s. 395–478); „Czasy Kazimierza Jagiellończyka (1447–1466)” i „Czasy Jana Olbrachta i Aleksandra Jagiellończyka (1492–1506)” (s. 531–586).

¹⁵ Autorstwo rozdziału: „Dyplomacja polska w czasach Andegawenów i Jagiellonów (1370–1572)” (s. 64–166).

¹⁶ Por. m.in. M. Biskup, *W sprawie organizacji i zasięgu badań polskiej historiografii wojskowej*, [in:] *Pamiętnik XII Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich w Katowicach, 17–20 września 1979 roku. Sympozjum IX: Rola historii wojskowej w kształtowaniu patriotycznej świadomości społeczeństwa. Referaty i dyskusja*, red. B. Miśkiewicz, Poznań 1980, s. 163–165; idem, *Die Erforschung des Deutschordensstaates Preußen: Forschungsstand – Aufgaben – Ziele*, [in:] *Der Deutschordensstaat Preußen in der polnischen Geschichtsschreibung der Gegenwart*, hrsg. v. U. Arnold, M. Biskup, Marburg an der Lahn 1982, s. 1–35; idem, *Zakon krzyżacki i jego państwo w Prusach w polskiej historiografii lat trzydziestych XX wieku*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 1994, nr 2–4, s. 155–170; idem, *Artur Semrau (1862–1940), historyk, archiwista, muzeolog*, [in:] *Wybitni ludzie dawnego Torunia*, red. M. Biskup, Warszawa 1982, s. 251–256. Por. też R. Czaja, op.cit., s. 15 oraz *Stan badań i potrzeby edycji źródłowych dla historii Pomorza i innych krajów południowej strefy bałtyckiej*, red. M. Biskup, Toruń 1995.

Marian Biskup znany był w środowisku historycznym jednak nie tylko dzięki własnym, wybitnym osiągnięciom naukowym, o których była mowa (pełna bibliografia jego prac obejmuje ponad 800 pozycji, w tym więcej niż 20 książek i ponad 20 tomów wydawnictw źródłowych oraz kilkaset artykułów, przyczynków, redakcji i recenzji), lecz także jako znakomity organizator nauki. Projekty badawcze firmowane nazwiskiem Profesora zawsze w znaczący sposób podnosiły rangę takiego przedsięwzięcia naukowego zarówno w kraju, jak i zagranicą. Pod jego redakcją powstało wiele monografii i prac zbiorowych, wśród których wspomnieć należy liczne opracowania historii miast (np. Chełmna z 1968 i 1987 r., Koronowa z 1968 r., Szubina z 1976 r., Inowrocławia z 1978 r., Torunia z 1983 r., Bydgoszczy z lat 1991–1999 i innych), *Słownik historyczno-geograficzny ziemi chełmińskiej w średniowieczu* (1971), 9 tomów *Polish Historical Library* czy materiały z posiedzeń polsko-niemieckiej komisji podręcznikowej. Od 1958 r. przez 45 lat Marian Biskup był też – nie licząc redaktorstwa innych licznych pism regionalnych, takich jak np. „Rocznik Elbląski” (1961–1985), „Rocznik Grudziądzki” (1960–1970), „Ziemia Kujawska” (od 1963 r.) czy „Prace Komisji Historycznej BTN” (1963–1996) – redaktorem wydawanych przez Towarzystwo Naukowe w Toruniu „Zapisek Historycznych”, czasopisma, które głównie dzięki jego staraniom zaczęto wówczas zaliczać do grona najlepszych polskich periodyków historycznych. Zresztą Towarzystwo Naukowe i jego wydawnictwa były „od zawsze” wielką pasją Profesora: w latach 1965–1983 pełnił w TNT obowiązki sekretarza generalnego, a w 1983 r. został jego prezesem. To właśnie m.in. dzięki jego inicjatywie i staraniom doszło w ciągu ostatnich dziesięcioleci do publikacji przez Towarzystwo wielu książek poświęconych szeroko rozumianemu regionowi nadbałtyckiemu (od Pomorza po Inflanty). W tym miejscu wspomnieć można m.in. wydawaną przez TNT pod jego redakcją wielotomową *Historię Torunia*, której jeden tom napisał zresztą osobiście¹⁷.

Profesor pełnił również wiele funkcji także w innych organizacjach naukowych. Był m.in. przez wiele lat prezesem Toruńskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego (PTH), a jednocześnie wiceprezesem Zarządu Głównego PTH (od 1960 r.). Jego zasługi dla organizacji życia naukowego były później główną przyczyną m.in. dwukrotnego powierzania mu w latach 1973–1978 funkcji prezesa Zarządu Głównego PTH, a następnie przyznania godności członka honorowego tej organizacji. Od 1974 r. Profesor brał też udział w pracach Polsko-Niemieckiej Komisji Podręcznikowej, a w 1985 r. był współzałożycielem i wiceprezesem Międzynarodowej Komisji do Badania Historii Zakonu Krzyżackiego z siedzibą w Wiedniu. Jako jeden z pierwszych polskich historyków nawiązał już w latach siedemdziesiątych XX w. ścisłe kontakty naukowe z badaczami dziejów zakonów rycerskich z krajów bałtyckich: Estonii, Łotwy i Litwy. Ta aktywność organizacyjna była również widoczna na wielu innych polach (np. w latach 1991–1999 sprawował obowiązki przewodniczącego Komitetu Nauk Historycznych PAN).

¹⁷ R. Czaja, op.cit., s. 19; *Historia Torunia*, red. M. Biskup, t. II, cz. 1: M. Biskup, *U schyłku średniowiecza i w początkach odrodzenia (1454–1548)*, Toruń 1992.

Widocznym wyrazem uznania dla tego ogromnego dorobku naukowego i organizacyjnego Profesora były liczne godności nadane mu przez różne instytucje państwowe, naukowe i samorządowe. W 1991 r. został członkiem korespondentem, a w 1994 r. członkiem rzeczywistym Polskiej Akademii Nauk. Od 1990 r. brał też udział w pracach Polskiej Akademii Umiejętności (najpierw jako członek korespondent, a od 1991 r. jako członek czynny). W 1998 r. Marian Biskup został doktorem *honoris causa* Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, a w 2001 r. – Uniwersytetu Gdańskiego. Już w 1974 r. otrzymał godność członka honorowego Towarzystwa Miłośników Miasta Inowrocławia, a w 1975 r. medal Za Zasługi dla Humanistyki Olsztyńskiej. W 1995 r. – za swoje zasługi dla Torunia – otrzymał najwyższe honorowe wyróżnienie Towarzystwa Miłośników Torunia – Złote Astrolabium, w 1997 r. został Honorowym Obywatelem rodzinnego Inowrocławia, w 2000 r. – Honorowym Obywatelem Torunia, a w 2007 r. Elbląga. W 2002 r. władze Gdańska odznaczyły Profesora Medalem św. Wojciecha, w 2008 r. został zaś uhonorowany medalem Stałego Komitetu Mediewistów Polskich „Lux et Laus”. Marian Biskup był też członkiem licznych, bardzo prestiżowych międzynarodowych towarzystw i organizacji naukowych, m.in.: Międzynarodowej Komisji Zgromadzeń Stanowych (od 1968 r.), Królewskiej Komisji Historycznej do Edycji Źródeł do Dziejów Skandynawii w Sztokholmie (od 1974 r.), Academie l’histoire des Sciences w Paryżu (od 1978 r.), Monumenta Germaniae Historica w Monachium (od 1998 r.), Komisji Historycznej w Berlinie, Komisji Historycznej do Badania Prus Wschodnich i Zachodnich i wielu innych. Za swe zasługi dla polskiej nauki odznaczony został w 1993 r. Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

Od 1951 r. wspierała go w życiu i pracy żona – zmarła w listopadzie 2011 r. – doc. dr hab. Irena Janosz-Biskupowa, z którą miał troje dzieci: Zofię, Krzysztofa i Michała. Profesor odszedł z tego świata 16 IV 2012 r. Pochowany został na cmentarzu św. Jerzego w Toruniu.

Losy życia i zainteresowania Profesora odzwierciedla przynajmniej w pewnym stopniu pozostawiona przez niego bogata spuścizna archiwalna i naukowa, przekazana przez niego jeszcze za życia do Archiwum Państwowego w Toruniu (173 j. a.) oraz Archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (około 200 j. a.). Obejmuje ona zarówno materiały biograficzne dotyczące Profesora i jego najbliższych, prace naukowe, korespondencję z innymi uczonymi, jak i archiwalia i materiały warsztatowe (w tym foto- i kserokopie oraz otrzymane nadbitki różnych prac) związane z omówioną wyżej działalnością naukową, organizacyjną oraz redaktorską Profesora.

Niektóre z ważniejszych dokumentów ilustrujących działalność publiczną Profesora zostały ofiarowane po jego śmierci przez Rodzinę również do zbiorów Towarzystwa Naukowego w Toruniu.

MARIAN BISKUP (1922–2012),
HISTORIKER, QUELLENEDITOR, WISSENSCHAFTSORGANISATOR

Zusammenfassung

Schlüsselbegriffe: Historiographie; wissenschaftliches Milieu in Toruń/Thorn; Quellen Herausgebern

Professor Marian Biskup, ein herausragender Historiker, Quelleneditor und Wissenschaftsorganisator, wurde am 19. Dezember 1922 in Inowrocław geboren. Im Jahre 1945 begann er sein Studium an der Nicolaus-Copernicus-Universität in Thorn. Hier verteidigte er im Juni 1949 seine Magisterarbeit über Jan Cegenberg, und schon im Oktober 1950 legte er seine Dissertation über „Das Verhältnis Danzigs zu Kasimir dem Jagiellonen während des Dreizehnjährigen Krieges 1454–1466“ vor, die unter der wissenschaftlichen Betreuung von Karol Górski entstanden war, und erhielt den Doktorgrad. Im Jahre 1953 wurde er Mitarbeiter des Historischen Instituts der Polnischen Akademie der Wissenschaften, zunächst in der Abteilung des Historischen Atlas, und seit 1958 in der Arbeitsstelle der Abteilung zur Geschichte Pommerns und Pommerellens in Thorn, wo er (seit 1987 als Direktor der gesamten Abteilung) bis zu seiner Emeritierung 1992 beschäftigt war. Während seiner Arbeit im Historischen Institut der Polnischen Akademie der Wissenschaften erlangte er 1957 den Titel eines Kandidaten der Historischen Wissenschaften, im Jahre 1958 wurde er Dozent, 1961 außerordentlicher Professor, und 1971 erhielt er den Titel eines ordentlichen Professors.

Vom Beginn seiner wissenschaftlichen Laufbahn an konzentrierten sich die Forschungsinteressen Marian Biskups auf die Geschichte des Ordensstaates in Preußen und Pommerellens vom 13. bis zum 16. Jahrhundert, auf die Geschichte Mittel- und Nordeuropas in dieser Epoche sowie auf die Edition von Quellen. Der Professor war in Historikerkreisen jedoch nicht allein durch seine herausragenden wissenschaftlichen Leistungen (die vollständige Bibliographie seiner Werke umfasst über 800 Einträge, darunter mehr als 20 Bücher und über 20 Bände Quelleneditionen), sondern auch als bedeutender Wissenschaftsorganisator bekannt. Unter seiner Redaktion entstanden zahlreiche Sammelwerke. Von 1958 an, über 45 Jahre lang war Marian Biskup auch – die Herausgabe vieler anderer regionaler Schriften nicht zu erwähnen – Redakteur der von der Wissenschaftlichen Gesellschaft in Thorn herausgegebenen „Zapiski Historyczne“. Zahlreiche Ehrungen, die er von verschiedenen staatlichen, wissenschaftlichen und kommunalen Einrichtungen erhielt, belegen die Anerkennung für das bedeutende wissenschaftliche und organisatorische Werk des Professors. Im Jahre 1991 wurde er zum korrespondierenden, und 1994 zum wirklichen Mitglied der Polnischen Akademie der Wissenschaften. Seit 1990 nahm er ebenfalls an den Arbeiten der Polnischen Akademie der Gelehrsamkeit (zunächst als korrespondierendes und seit 1991 als aktives Mitglied) teil. Im Jahre 1988 erhielt die Ehrendoktorwürde der Adam-Mickiewicz-Universität Posen und 2001 – der Universität Danzig. Für seine Verdienste um die polnische Wissenschaft wurde er 1993 mit dem Kommandeurskreuz des Ordens Polonia Restituta ausgezeichnet. Er war zudem Ehrenbürger von Thorn, Inowrocław und Elbing.

MARIAN BISKUP (1922–2012),
HISTORIAN, EDITOR OF SOURCES, ORGANIZER OF SCIENCE

Summary

Key words: historiography; Torun scientific circles; source editor

Profesor Marian Biskup, an outstanding historian, editor of sources and organizer of science, was born on 19 December 1922 in Inowrocław. In 1945 he started studying history at Nicolaus Copernicus University in Toruń. It was there that in June 1949 he defended his master's thesis about Jan Cegenberg, and next in October 1950 on the basis of his dissertation *The attitude of Gdańsk to Casimir Jagiellon during the Thirteen Years' War 1454–1466*, supervised by Karol Górski, he obtained his PhD degree. In 1953 he started working in the Institute of History of the Polish Academy of Sciences – first in the Department of the Historical Atlas, from 1958 in the Laboratory of the Department of the History of Pomerania in Toruń, where he was employed until he retired in 1992 (from 1987 he was the head of the whole department). During his work in the Institute of History of the Polish Academy of Sciences in 1957 he obtained the title of the Candidate of Sciences; in 1958 he became a docent; in 1961 – an associate professor, and in 1971 he received the title of full professor.

From the very beginning of his scientific career his research interest was focused on the history of the Monastic State of the Teutonic Order in Prussia, the history of Pomerania from the 13th to the 16th centuries, and the history of Central and Northern Europe in the same period. He was also an editor of sources. Professor Biskup was well known in the historical environment not only thanks to his outstanding scientific achievements (the complete bibliography of his works contains over 800 titles, including over 20 books and more than 20 volumes of the publications of sources), but also as an organizer of science. He edited many joint publications. From 1945, for 45 years, Marian Biskup was also an editor of *Zapiski Historyczne* published by the Society of Science in Toruń, not to mention numerous regional journals. Various state, scientific and municipal institution granted him honours in recognition of his scientific and organizational accomplishments. In 1991 he became a corresponding member of the Polish Academy of Sciences, and from 1994 he was its fellow member. From 1990 he also took part in the works of the Polish Academy of Learning (first as a corresponding member, and from 1991 as an active member). In 1998 Marian Biskup received an honorary degree (*honoris causa*) of Adam Mickiewicz University in Poznań, and in 2001 – of the University of Gdańsk. In 1993 he was awarded the Order of Polonia Restituta for his contribution to the development of Polish science. He was also an honorary citizen of Toruń, Inowrocław and Elbląg.